

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Assertionvm Theologicarvm Sfortiae Pallavicini Sacrae Theologiae Professoris in Collegio Romano Societatis Iesv. Libri Qvinque

Pallavicino, Sforza

Romæ, 1649

Cap. 11. De libertatè: quid sit, & an probetur lumine naturæ illam dari.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38987

CAPVT XI.

*De libertate, quid sit, & an pro-
betur lumine natura illam
dari.*

121 **N**omen *libertatis*
varias habet ac-
ceptiones; aliquando enim si-
gnificat liberum ab obligatio-
ne: aliquando liberum à vi ex-
trinsecà, aliquando liberum à
quàlibet necessitate anteceden-
te. In hoc vltimo sensu tanquã
magis recepto apud scholasti-
cos de illà nũc loquimur. Cau-
sam ergo liberam intelligimus
causam actiuam voluntariè a-
gentem, quæ positis omnibus
requisitis remaneat indifferens,
vt coniungatur cum vtràuis
par-

parte contradictionis. Diximus
causam agentē, vt excluderemus
purè passiuam; quia de con-
ceptu libertatis est determina-
re: de conceptu autem causæ
passiuæ est determinari depen-
denter à virtute alterius. Quare
si nostra voluntas distinguitur
à substantià animæ, & in animâ
recipiuntur volitiones, licet tam
voluntas, quàm anima sint
æquè indifferentes in actu pri-
mo; voluntas tamen, & non
anima est immediatè, & for-
maliter libera, quoniam illa a-
git, hæc patitur. Quid verò sit
agere, quid *pati*, constat per ex-
perientiam: dū enim volumus,
aut dum moueri nitimur, expe-
rimur ipsam actionem nostrâ
nec dubitamus illos effectus esse
se à nobis: contrà verò dum pati-
mur, sentimus recipi in nobis

im-

impetum ab extrinseco illatū;
Et per ordinem ad has experien-
tias formamus conceptum ac-
tionis, & passionis.

122 Diximus etiam, *volun-
taria*, quia liberum est species
voluntarij. Quòcirca etiam si
in actu primo tam voluntas,
quàm habitus charitatis sit in-
differens ad operandum, vel nō
operandum; sola tamen volun-
tas dicitur libera, quoniam hæc
sola operatur voluntariè, & cō-
sultando. Ideò quāvis Demo-
critæi assererent quemdam Ca-
sum indifferentem, & ciontem
absque necessitate atomos, ex
quibus mundum componebāt;
non tamen dicebant, illas ato-
mos esse liberas, quia illæ non
operabātur volūtariè. Putamus
verò implicare vllam causam

in

indifferentē in actu primo proximo, quæ non sit voluntas, vel non cōcurrat indiuisibiliter cū voluntate.

123 Huius rei duplicem rationem afferimus; prima est, quia causæ operantur tūm in bonum proprium, tūm in bonum agentium intellectualiū. Vtrique fini expedit, vt causæ operentur necessariò, atque adeò vniformiter: quia sic operatur sēper id, quod est optimū & quantum spectat ad causas intellectuales, hoc modo melius fundatur inductio, ex quâ nascuntur omnia axiomata, tūm practica, tūm speculatiua: Ergo illæ causæ, in quibus hæc bona nō compensantur ex bono dominij, & laudabilitatis quod affert libertas, non possunt nisi necesse.

cessariò operari.

124 Altera huius rei ratio est, quoniam non potest existere aliquis effectus contingens, nisi quia alicui placet, & nisi de eo possit assignari aliqua ratio: sola autem causa voluntaria est illa, quæ habet placitum, & quæ potest assignare ratione in suæ electionis. Patet ex dictis, intellectum neque esse potentiam ex se indifferentem in actu primo, & à se determinabilem ad vnũ inter duo iudicia opposita, quoniã nõ est potentia appetitiua, neque si esset ita indifferens, & à se determinabilis, eum fore liberum, ex eadem ratione.

125 Requisiimus denique ad causam liberam, vt positis omnibus requisitis in actu primo, sit coniungibilis cum vtrà-
uis

uis parte cōtradictionis. Si enim non est coniungibilis, nisi cum vnà, vtique non est libera ad aliam: nemo enim est liber ad id, quod est sibi impossibile et aliquà suppositione antecedenti & indepēdenti ab eius libertate.

126 Constat lumine naturæ, dari eiusmodi libertatem a parte rei. Constat enim, existere aliquid, quod potuit non existere; ergò constat dari aliquà contingentiam: omnis autem contingentia debet determinari ab aliquà libertate, vt probauimus. Porrò tamē illud primitiue assumptum non satis liquet ex utilitate legum, suasionum, poenarum præmiorum, nam etiam spes cibi, & timor verberum est utilis ad ciendas belluas, quæ nullam habent libertatem. Si

cut

cut enim lapis mouetur neces-
sario, & tamen sunt vtilis im-
pulsus, vt moueatur, quia hoc
idem est ei necessarium scilicet
moueri secundum potentiores
impulsus; ita belluis hoc idem
est necessarium, scilicet moueri
secundum potentiores impul-
sus intentionales. Sic ergo phi-
losophari quis posset de agenti-
bus etiam intellectualibus.

127 Præcipuum igitur argu-
mentum probans contingentiam
est inclinatio naturæ ad consul-
tationem. Si enim dominare-
tur fatalis necessitas, semper cõ-
sultaremus de aliquâ chimera.
Nam omne id, quod non erit,
esset impossibile, atque adeò ef-
set chimæra. Item consultatio
esset inutilis; is enim qui consul-
taret an debeat nunc ambula-

H re,

re, si reipsa non est ambulaturus, non haberet potentiam ad ambulandum nunc magis, quam ad producendam chimæram.

128 Secundo, constat lumine naturæ, maiori præmio esse dignos eos, qui operantur laudabiliter solo amore virtutis, & sine vllâ spe, aut affectu præmij. At si omnes operaremur necessario, non posset assignari fundamentum huius dignitatis: nõ quidem victoria difficultatis; nam potius pars opposita erat difficillima, hoc est impossibilis. nec etiam hæc dignitas reuocari posset in illicitum huius præmij sperati, tanquam facturum præponderantiam in animo operantis: nam vt dixi, hoc est tale præmium, quod rependitur ipsi negationi spei, atque adeo
quod

quod est essentialiter insperabile.

129 Tertiò lumine naturæ constat dari infortunatos, & fortunatos. Nemo autem dicitur infortunatus eò quòd non sit Angelus, vel Deus; neque est infortunatus canis, eò quòd non sit homo. Et ex alià parte claudi, cæci, pauperes, dicuntur infortunati. Hoc autem discrimē nō est aliud, nisi quòd primi carent aliquo bono sibi impossibili; alij verò, possibili. Datur ergo aliquid possibile, quod non est.

130 Quartò, docemur lumine naturæ, homines non differre specie inter se, ex.g. eum qui moritur in cunis, ab eo, qui moritur senex. Et tamen si omnia fato evenirent, vtique illi habe-

H 2 rent

rent necessario, & essentialiter eam differentiam accidentiū, quam de facto habent. Ergo differrent specie. Nam is, qui moritur in cunis, esset essentialiter animal irrationale. Denique ea, quæ sunt necessaria, sunt optima; sunt enim summè meliora, quàm suum oppositum, quippè quod est chimæra, adeòque caret omni bonitate: bonum enim non potest esse chimæra: atq. appetitus illorū honorum, quæ non erunt, esset in nobis pessimus, inutiliter enim nos discruciarex carentiā boni impossibilis.

131 Afferimus insupèr constare lumine naturæ, non solūm dari libertatem quomodocumque, sed dari in nobis: nos enim sumus, qui consultamus, & qui

ex-

experimur, vtramque partem
contradictionis esse in nostrà
potestate, & qui habemus eui-
dentiam, quòd volitio mala est
nobis imputabilis, & quòd ha-
bemus obligationem abstinen-
di ab illà. Nemini autem est im-
putabile id, ad quod necessita-
tur ab alià causà superiore, &
nemo obligatur facere id, quod
non potest. Confirmatur ex ra-
tione, quam suprà adduximus
pro libertate in genere petitam
ex præmio: hoc enim, vt dixi
constat maius deberi benè ope-
rantibus sine spe illius: quod de-
bitum non potest refundi, nisi
in victoriam liberam inclinatio-
nis oppositæ ortæ ex motiuo
propriæ utilitatis. Confirmatur
secundò, quia illud agens libe-
rum, quod creauit mundum,

malè instituisset hanc necessita-
tem sine nostrà culpà, quòd cõ-
mitterentur tot mala, & tot ho-
mines deberent puniri, & vitu-
perari. Et tamen constat lumi-
ne nature, authorem huius vni-
uersitatis esse optimum, sapien-
tissimum, & potentissimum, vt
suprà ostēdimus. Accedit quod
quoties malè operamur, cogno-
scimus nos operari contra su-
premum debitum, ac proindè
contrà supremum legislatorē,
qui est dominus vniuersorum.
Ergò nō potest esse, quòd tunc
operemur secundùm volunta-
tem illius, & secundùm necessi-
tatem iniectam ab illo.